

Bahri Yılmaz, 27.03. 2023

LEE KUAN YEW: ULUSLARARASI POLİTİKANIN BÜYÜK USTASI VE SINGAPUR EKONOMİK MUCİZESİNİ YARATAN DEVLET ADAMI:

-Çin ve Amerika Birleşik Devletleri üzerine eleştiriler--¹

"Geçtiğimiz yarım yüzyıl boyunca birçok dünya lideriyle tanışma ayrıcalığına sahip oldum: hiçbiri bana Singapur'un ilk öncüsü ve o zamandan beri yol gösterici ruhu olan Lee Kuan Yew'den daha fazlasını öğretmedi. " Henry A. Kissinger.²

SUNUŞ:

Amerikanın eski Dışişleri Bakanı ve ünlü tarihçi Henry Kissinger son yayınladığı, "*Leadership Six Studies in World Strategy*" (Liderlik -Devlet Yönetme Sanatı ve 21. Yüzyıl için altı ders) başlıklı kitabında, 20. Ve 21. Yüzyılın başarılı 6 devlet adamının politik yaşamlarını ve başarılarını gündemimize taşımıştır. Kissinger'in kitabında seçtiği altı lider şunlardır. Konrad Adenauer, Charles de Gaulle, Richard Nixon, Anwar el Sadat, Lee Kuan Yew ve Margaret Thatcher dir.

Bu devlet insanları arasında benim uzun zamandır en çok dikkatimi çeken ve ülkemizde az bilinen Singapur'un efsane lideri ve Başbakanı Lee Kuan Yew (LKY) olmuştur. Onun hakkında bilgilerimi daha önce de, Alman Şansölyesi Helmut Schmidt'in 1998 yılında yayınlanan "*Weggefahrten (Yol Arkadaşlarım)*"³ ve vefatından önce 2013 yılında yayınlanan son kitabı olan "*Ein Letzter Besuch- (Son Ziyaret)*" kitaplarından edinmişim.

Uluslararası ilişkilerde resmi görüşmelerin dışında devlet başkanları ve başbakanların kendi aralarındaki özel arkadaş ve aile sohbet toplantılarının (örneğin Şömine Sohbetleri) da çok önemli bir yeri vardır. Aslında uluslararası sorunların tartışıldığı ve çözüme ulaştırıldığı en çok bu tür toplantılardır. Buna bir örnek de, Helmut Schmidt, Henry Kissinger, Lee Kuan Yew ve George Schultz'un oluşturdukları dördü gruptur. Bu grup zaman zaman bir araya gelip veya haberleşme yoluyla değişik konularda birbirleriyle görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Bu nedenle de, LKY ile ilgili kitap ve makaleler kendisini yakından tanıyan dostları tarafından kaleme alınmıştır.

¹ Lee Kuan Yew'in hayatı ve politik özgeçmişi ile ilgili bilgiler aşağıdaki kaynaklardan derlenmiş ve alınmıştır: Graham Allison Robert D. Blackwell and Ali Wyne," Lee Kuan Yew" | Belfer Center Studies in International Security. The MIT Press Cambridge, Massachusetts, London England, 2013; Henry Kissinger, Staatskunst (Leadership. Six Studies in World Strategy.); C. Bertelsmann, 2022; Helmut Schmidt, Ein Letzter Besuch, Siedler, 2013.

² Graham Allison Robert D. Blackwell with Ali Wyne, age. s.1.

³ Helmut Schmidt; Weggefahrten, Siedler Verlag, 1996.

Bu kısa makalede, Lee Kuan Yew'in hayatını, politika kariyerini ve özellikle ilginç bulduğum Çin ve ABD ile ilgili görüşlerini okuyucu ile paylaşmak istiyorum.

YAŞAM HİKAYESİ

Singapur, 1819'da Sir Stamford Raffles, İngiliz kolonisi Sumatra'nın Vali Yardımcısı, tarafından kuruldu. Teknik olarak Kalküta'dan "Hindistanın" nın bir arka bahçesi olarak yönetildi. 1867'den itibaren de şehir, Londra'daki Koloniler Dairesi'nin doğrudan denetimi altındaki önemli bir Britanya kolonisiydi. O yıllarda Singapurun nüfus yoğunluğunu etnik Çinliler oluşturmaktaydı. 19. Yüzyılda Çin'inin içinde bulunduğu huzursuzluk ,yoksulluk ve iç çatışmalardan dolayı bu ülke insanları Singapura kaçtılar. LKY'nin ailesi , Çin'in güneyindeki Guangdong eyaletinden Singapur'a gelmişler ve şehir o zamanlarda Malezyalılar, Hintliler, Araplar, Ermeniler ve Yahudiler gibi dünyanın her yerinden gelen göçmenlerle dolup taşıyordu.

Lee Kuan Yew, 16 Eylül 1923'te doğdu ve 23 Mart 2015 'te Singapur'da vefat etti. LKY'nin büyükbabası koşulsuz bir İngiliz yanlısıydı ve Lee doğduğunda ebeveynlerine, LKY'e Çince ismine ek olarak İngiliz isim vermelerini önerince kendisine "Harry" ismi verildi.. LKY altı yaşından itibaren İngiliz eğitim sistemine bağlı okullara gitti.

İlginçtir ki, LKY İngiliz kültürünün güçlü etkisi altında kalmasına rağmen, aile içinde aldığı geleneksel eğitim nedeniyle, Çin kültürünün, dilinin ve Konfüçyüs felsefesinin etkisi altında kaldı. Çocukluğu ile başlayan bu aile içi yetiştirme tarzı nedeniyle, ebeveynlerine ve aile büyüklerine saygı , aile içinde uyum ve istikrar sağlanmasının gereğini erken yaşlardan itibaren öğrendi ve yaşamı boyunca bilincine yerleşti, davranışlarını ve yaşam anlayışını belirledi.

LKY, genç bir öğrenci iken, Şubat 1942'de Singapur, Japonlar tarafından işgal edildi. Bu sırada Japon askerleri tarafından tutuklandı, ancak ölümden kıl payı kurtuldu.

Savaşın sonra, LKY Singapur'daki lise eğitimini başarılı bir şekilde tamamlayarak Cambridge Üniversitesinde hukuk tahsili için Queen Scholarship (Kraliçe Bursunu) kazandı.. Aralık 1947'de kendisi gibi bir başarılı öğrenci ile olan KWA ile tanıştı ve evlendiler. LKY eşine "Choo" ismiyle hitap ederdi. Kendisinin ve yakın dostlarının belirttiği gibi, Choo olağanüstü başarılı bir kadındı. Hayatında, bir eş olarak ve politik yaşamında vazgeçilmez bir konuma geldi. Her ikisi de eğitimlerini başarı ile tamandıktan sonra 1950 yılında Singapur'a geri döndüler ve Lee & Lee adında bir hukuk firması kurdular.

Cambridge'deki öğrencilik yıllarında LKY, bir sosyalist olarak , sömürgecilik ve İngiliz karşıtıydı. Bu oluşumda, o dönemdeki bir bölüm İngiliz halkının yabancılara karşı ırkçı ve ayrımcı tutumu önemli bir rol oynamıştır. İngiliz halkının, yabancılara karşı tüm bu olumsuz davranışları, zihninde bağımsızlık fikirlerinin oluşmasına önemli katkıda bulunmuştur.

Singapur, LKY'nin İngiltereki öğrencilik yıllarında ekonomik ve sosyal açıdan tükenmişti. : kumar ve uyuşturucu cehennemleri, dilencilik, verem hastalığı ve geniş gecekondu mahalleleri yaygındı. İngilizlerin geri çekilmesi sonrası toplumsal koşullar dahada kötüye gitmiş , iktidarın komunistler tarafından siyasi olarak ele geçirilmesine olanak tanıyordu.

POLİTİK YAŞAMI

“Bir politikacı ile bir devlet adamı arasında çeşitli farklar vardır. Bir politikacı sadece kendini tanıtmak ve bir ofisi fethetmek ister. Sonra onu doldurmanın gururunu yaşar. Bir liderin bir misyonu vardır. Bazı şeyleri yapmak için iktidara gelmek istiyordur... Bir devlet adamı, sadece belirli şeyleri yapmak için iktidar için çabalayan değil, aynı zamanda iktidarı iyi bir halefine devredebilen kişidir. Benim anlayışım bu.” LKY⁴

LKY ,ülkesine geriye döndüğünde hukuk alanında çalışmak istemesine rağmen, hızla siyasetin içine çekildi. 1954'te 31 yaşındayken Halkın Eylem Partisi'ni (PAP) kurdu. Onun bu yıllardaki politik konumu mümkün olduğunca sol, komünizme yakındı. Mayıs 1959'da PAP seçimlerde parlamento çoğunluğunu elde etti ve LKY Kasım 1990'daki istifasına kadar otuz yıldan fazla bir süredir sürdüreceği bir görev olan Başbakanlığa atandı.Çok güçlü bir kabine oluşturdu. Aynı yıl, Londra hükümeti 1959'dan 1963'e kadar dış politika ve savunma politikası dışındaki tüm konularda Singapur'a özerklik verdi.

LKY ve kabinesi, Singapur'un ekonomik ve sosyal sorunlarını radikal bir şekilde iyileştirmeye başladı. Kısa süre sonra yüksek katlı binaların inşasına başlandı. Amaç, tüm Singapur sakinlerinin konutlara erişimini sağlamaktı. Lee'nin anılarında işaret ettiği gibi, bireysel vatandaşların ekonomik refahının artması "daha güvenli bir istikrarı" sağladı." LKY "... Bir ulus tek başına genişlemesiyle büyük değildir. Ona tarihte onurlu bir yer edindiren halkının dayanışma iradesi, ve disiplini ile liderlerinin kalitesidir."⁵

LKY aynı hızla yolsuzluklara karşı savaş açtı ve suçluları ortaya çıkarmaya başladı. Göreve başladıktan sonraki bir yıl içinde hükümeti, hükümetin her düzeyinde yolsuzluk için ciddi cezalar sağlayan ve şüpheli rüşvet alıcıları için yasal başvuruları kısıtlayan “Yolsuzlukla Mücadele Yasası”⁶nı yürürlüğe koydu.

Onun liderliğinde, yolsuzlukla hızlı ve acımasızca mücadele edildi. Singapur'un yeterli refaha ulaştığı 1984 yılından sonra ise, özel sektördeki ücret politikalarına paralel % 80'e yakın bir artış ile dengelemeye çalıştı.1960 ve 1963 yılları arasında Singapur'un eğitime yaptığı harcamalar neredeyse yedi kat artarken, eğitim gören insan sayısı % 50 arttı. PAP hükümetinin ilk dokuz yılında LKY, Singapur'un bütçesinin neredeyse üçte birini eğitime ayırdı.

LKY, nin aldığı en yenilikçi inisiyatif , onun dil politikasıydı .İngilizce uzun zamandır hükümetin resmi dili olmuştu, ancak çok az Singapurlu bu dili konuşuyordu. Çözümü iki dilli bir eğitim politikasıydı - İngilizce konuşan okullar Mandarin, Malay ve Tamil öğretmek zorunda kalırken, hepsine Tamilce dili öğretildi. Daha sonra 1960 yılında Singapur halk sağlığını en önemli öncelik haline getirdi ve hükümet GSYİH'nın % 5'ini sağlık hizmetlerine ayırdı. Bugün Singapur dünyanın en temiz ve düzenli şehir devletlerinden birisi haline gelmiştir.

LKY, Komünizmi reddetti çünkü ona göre,komunist sistem ile birlikte mevcut işleyen kurumların çözülmesi anlamına geliyordu. Otuz yıla aşkın bir süredir Singapur'u her zamankinden daha yüksek bir kalkınma seviyesine getirdi, ülkeyi kendine yeterli üretimden, sanayii üretimini, finansal hizmetleri, turizmi ve yüksek teknoloji innovation devrimini gerçekleştirmesini sağladı. Singapur'un kişi başına düşen ulusal gelirini 1965 yılında \$ 517 dan, 2021 de \$ 72.000 dolar

⁴Helmut Schmidt, Ein Letzter Besuch, .s.70

⁵ Henry Kissinger,age.s.395

yükselti. Bir başka deyişle, sadece 6 milyon 'lık bir nüfusun aynı yıl içersinde yarattığı GSYİH yaklaşık \$400 milyar.⁶ Bir başka değişikle,Türkiyenin 85 milyon insanının yarattığı GSMH 'nın yarısına eşittir.

Singapurun Ekonomik Başarısının Arkasındaki Belirleyici Faktörler Nelerdir?

Singapur'un Kalkınma Stratejisi,Çin, Japonya,Tayvan ve Güney Kore'ye benzer şekilde,, otoriter yönetim liderliğinde devletin öncülüğünde önemli reformları uygulayarak ekonomik kalkınma planlarını başlattı.

LKU'nun liderliğinde Singapur'da uygulanan kalkınma politikaları "Doğu Asya Kalkınma Strajesi" (East Asian Development Strategies) olarak isimlendirilen bu kalkınma planı üzerine kurulmuş ve dört ana temele dayanıyordu. (1) Kalkınmanın ilk aşamasında otoriter yöneticiler altında devlet önderliğindeki ekonomik kalkınma (devlet kapitalizmi); (2) ekonomik kalkınmaya, bilimde ilerlemeye ve sosyal kalkınmaya katkıda bulunmayı amaçlayan eğitim reformları (3) dünya pazar odaklı (ihracata yönelik) kalkınma stratejisi; (4). ihracat pazarları için üretim yapmak ve yurt içine yatırımı teşvik etmek olmuştur.⁷

LEE KUAN YEW'in 'NİN ÇİN -ABD İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ VE YORUMLARI

LKY, Çin kökenli bir ailenin çocuğu olması ve bu ülkeye olan yoğun ilgisi nedeniyle, Çinin ekonomik, politik ve sosyal yapısını en iyi tanıyan ve izleyen devlet insanlarından birisi idi. Özellikle bu nedenle de, Çin ve ABD ile ilgili görüşleri dünya medyasının ve düşünce kuruluşlarının ilgisini çekmiştir:

Bu görüşlerinin bir bölümünü kısaca paylaşmak istiyorum:

Soru 1: Çin'in 1 numara olma stratejisi nedir?

"Çinliler, en iyi stratejinin güçlü ve müreffeh bir gelecek inşa etmek ve diğerleri ile yarışabilmek için artan sayıda yüksek vasıflı ve eğitilmiş işgücüne ihtiyaçları olduğunun farkına vardılar. ABD ile ilişkileri kötüleştirebilecek herhangi bir eylemden kaçınacaklardır.. Daha güçlü ve teknolojik olarak üstün bir güce meydan okumak, onun "barışçıl yükselişini" yok edecektir. Çinliler, sistemlerini yakalamak, inşa etmek ve komünist bir sistemden piyasa sistemine dönüştürmek için 30 ila 40 – belki de 50 yıllık barış ve sessizliği muhafaza etmeğe çalışacaklardır..⁸

.Soru 2: Çin de demokrasi olacak mı?

"Çin de liberal bir demokrasi olmayacak; eğer öyle olsaydı, çökerdi... Çin'in modernleşmesini sağlamak için, komünist liderleri, çok partili bir sistemde bir kişi ve bir oyla demokrasi hariç, her yöntemi denemeye hazırdır.... Çin Komünist Partisi'nin istikrarı sağlamak için iktidar tekeline sahip olması gerektiğine inanmalarındır; ve herkesin özgür olduğu çok partili bir bölgede yaşanan derin istikrarsızlık korkusu, merkezin eyaletler üzerindeki kontrolünü kaybetmesine yol açacak ve 1920'lerin ve 30'ların savaş aşası yılları gibi korkunç sonuçlar doğuracaktı.⁹

⁶ GDP, World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

⁷ Bahri Yılmaz," Why China has Succeeded? IPC, June 2018, s.4

⁸ "Lee Kuan Yew ",Graham Allison Robert D. Blackwill Ali Wyne, s.4

⁹ age., s.14

Fakat, Lee Kuan Yew'in işaret ettiği gibi "... Çin halkı başka sistemlere, kültürlere maruz kalacak ve seyahat yoluyla, internet aracılığıyla diğer topluları tanıyacaktır. Kesin olan bir şey var: Mevcut sistem önümüzdeki 50 yıl boyunca değişmeden kalmayacak..."¹⁰

Soru 3: Çinli liderler, Asya'da ve nihayetinde dünyada 1 numaralı güç olarak ABD'yi yerinden etme konusunda ciddi mi?

" Elbette. Neden olmasın? Yoksul bir toplumu, ekonomik bir mucizeyle, Goldman Sachs'ın öngördüğü gibi, dünyanın en büyük ekonomisi olma yolunda ilerleyerek, dünyanın en büyük ikinci ekonomisi haline geldiler. İnsanları uzaya yerleştirme ve uyduları füzelerle vurma konusunda Amerikan liderliğini takip ettiler. Onlarınki 4.000 yaşında, 1.3 milyar insanlı, büyük ve çok yetenekli bir havuza sahip bir kültür. Asya'da ve zaman içinde dünyada 1 numara olmayı nasıl arzulayamazlar? Çin halkı beklentilerini ve özlemlerini yükseltti. Her Çinli, güçlü ve zengin bir Çin, Amerika, Avrupa ve Japonya kadar müreffeh, gelişmiş ve teknolojik olarak yetkin bir ulus ister. Bu yeniden uyanmış kader duygusu çok güçlü bir güçtür. Diğer gelişmekte olan ülkelerin aksine Çin, Batı'nın onursal bir üyesi olarak değil, kendi olarak kabul edilmek istiyor. Çinliler bu yüzyılı ABD ile eşit olarak paylaşmak isteyeceklerdir."¹¹

Soru 4: Çin liderleri, Çin'in 1 numara olmasıyla ABD'nin Asya'daki rolünün nasıl değiştiğini görüyor?

" LKY, 21. yüzyılı ABD ve Çin arasında "Indo -Pasifik'te üstünlük mücadelesi" olarak görüyor. Ona göre, "Amerika'nın temel çıkarı, orada üstün güç olarak kalmasını gerektiriyor". Ancak Amerika'nın stratejik odağını sürdürme kabiliyeti konusunda endişeli. Obama yönetiminin Asya'ya doğru çokça lanse edilen, yakın zamanda yaptığı "dönüş" hakkında şu gözlem geliyor: "Amerikalılar uluslararası ilişkileri bir film gibi düşünüyor, başka bir yere odaklandığımızda "duraklat" düğmesine basabileceğimizi ve Asya'ya döndüğümüzde "oyuna" düğmesine basabileceğimizi hayal ediyorlar. Ama "böyle çalışmıyor. Amerika Birleşik Devletleri, Asya'nın stratejik evrimini önemli ölçüde etkilemek istiyorsa, gelip gidemez."¹²

Soru 5: LKY Çin ile ABD ilişkilerini nasıl değerlendiriyor?

ABD için, LKY'nin Çin hakkındaki mesajı, kelimenin tam anlamıyla hoş karşılanmadı: Amerika, Batı Pasifik'teki ve belki de dünyadaki konumunu yeni bir süper güçle paylaşmak zorunda kalacaktır. Kısacası, daha güçlü bir Çin ile yaşamak zorunda kalabilir.. Ve bu, "ABD için tamamen yeni ve beklenmeyen bir yaklaşımdır., çünkü hiçbir ülke ABD'den güçlü olmadı ve onun yükselişini sorgulamadı. Çin bunu 20-30 yıl içinde yapabilecek güçtedir."¹³

Lee Kuan Yew, ölümünden üç yıl önce, çocukluğunun geleneksel Çinli aile içersinde geçtiğini bu nedenle de, farkında olmadan bir Konfüsyüsçü olduğunu belirtmiş ve yaşamı boyunca onun prensiblerine bağlı kalmıştır. Hayatının en zor günlerine 60 yıllık eşi Choo'nun Mayıs 2008 de felç olması ile başlamış ve Ekim 2010 da ölümüne kadar yaşamında yanında olmuştur. Lee Kuan Yew Mart 2015 yılında başbakanlıktan ayrıldıktan 25 yıl sonra 91 yaşında vefat etmiştir. Dünyanın önde gelen devlet yöneticileri cenaze törenine katılmışlardır. Bugün hala uluslararası düzeyde ve bölgede görüşleri ve uyarıları paylaşılmaktadır. Kısacası Lee Kuan Yew içinde bulunduğumuz asrın son başarılı devlet adamlarında birisi olarak tarih de yerini almıştır.

¹⁰ age., s.14.

¹¹ Graham Allison Robert D. Blackwill Ali Wyne, age.s.2.

¹² Graham Allison Robert D. Blackwill Ali Wyne, age.s.37-49.

¹³ Heny Kissenger, age.s.411.